

כ"ה

ZSIDÓ UJSÁG

A MAGYAR ORTHODOX ZSIDÓSÁG HETILAPJA • MEGJELNIK HETENKINT EGYSZER

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII., SÍP UCCA 10.
TELEFON: Jozsef 125-90.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG LIPOT

ELŐFIZETESI DIJ: I ÉVRE K. 240.000
" " 1/2 " K. 120.000
" " 1/4 " K. 60.000

Interpelláció egy hitközségi elnökhöz.

Habár már régen elkerültem szülővárosomból, mégis bizonyos szálak még kapcsolnak hozzám. Fiatalkori emlékeim egész légiója lebeg folyton szemeim előtt; oly emlékek, amelyek mélyen befuródtak lelkembe és szívembe. Ennél fogva nem is szándékoztam egyhamar ezen szálakat szétlenni. Állandóan érdeklődöm szülővárosom társadalmában előforduló események iránt, de az ottani vallásos élet terén mutatkozó jelenségek is lekötik figyelmemet. Ez utóbbi körülménynél fogva feljogosítva érzem magamat igen tisztelt Elnök urhoz következő interpellációmát intézni:

Ertesülésem szerint Elnök ur egy általa rendezett Szimchász-Tóráesti lakomán, melyen a hitközség színe-java, — élén a főrabbi ural — résztvevett, felköszöntőt mondott. Ebben a felköszöntőjében megemlékezett mindama sikeréről, amelyet a hitközség igazgatása körül ért, felsorolta mindazokat az újításokat, amelyeket az iskola terén megteremtett. Statisztikai adatokkal megvilágította, mily nagy anyagi áldozatokat hoz hitközsége emberbaráti intézményeiért. A jelenlevők helyeslése mellett bizonyította, hogy a vezetése alatt álló hitközség az utóbbi években fellendült, és ma már a vidéki hitközségek közt elő. elő pozíciót foglal el. Végül jövőre nézve programot is kifejtett. Ez a program képezi tulajdonképpen interpellációm tárgyát és kizárólag ez indít a felszólalásra.

Elnök ur ebben a programjában említette, hogy a vallás érdekében is kellene már valamit cselekedni, mert a vallástalanság folytán sokan kitértek és a kitértek a zsidóságra szegyen hoznak. Elérkezettnek tartja tehát az időt arra, hogy „a vallás mélyítésével” komolyan is foglalkozzék. A „vallás mélyítés” kifejezést többször használta és vendégei erre vonatkozó

kijelentéseit is úgy mint a többi, tapssal honorálták. Most bátorodom Elnök urhoz azt a kérdést intézni: Tisztában volt programjának ezen részével, mikor ezt elmondta, vagy csak a jó lakoma inspirálta erre a kijelentésre? Milyen értelemben gondolja Elnök ur a vallást mélyíteni és milyen formában óhajlja ezt megvalósítani?

Őn elnöki egyéniségével azt a vallást akarja-e munkába venni, amelynek igéi Szináj-hegyen nyilvánították, amelyet nekünk Mózes i-teni kiküldetésében közvetített, amelyre bennünket Józsuá, bölcseink, szent prófétáink, az „Ansé Keneszesz Hagdoloh”, a nagy gyűlekezet vezérei oktattak? Hivatoltnak érzi magát Elnök ur azt a vallást még mélyíteni, amelyet a Tenoim és Amoroim és az utána következő nagy rabbi részletesen megmagyaráztak és írásban lefektettek? Lehetetlen dolgokra vállalkozott Elnök ur! Ezen a valláson nincs mit mélyíteni, Ezt a munkát elődeink jobban elvégezték. Pontosan és részletesen körülírták vallásunk minden egyes parancsát és elég tisztán és világosan kifejtették vallásunk feladatait, elveit és tradícióját! Ezekhez a magyarázatokhoz nem lehet semmit hozzátenni, de elvenni belőle sem szabad semmit. A „vallás mélyítés” tehát csak egy „lapsus linguae”, egy nyelvbollás lehet, vagy pedig egy üres jelszó, melynek semmi értelme nincsen. Igaz, hogy a kifejezés tetszetős formába van öntve és szépen is hangzik, de ha egy kicsit gondolkodik az ember és a szavakat elemeire szétbontja, akkor látja, hogy az, aki e szavakat használja és többször is ismétli, nincs tisztában azoknak tulajdonképeni jelentőségével.

Egész másképpen hangzott volna, ha Elnök ur a „vallás mélyítés” helyett a *hitélet fejlesztését* vette volna programjába. Ez megint más, itt már más helyzettel állunk

szemben. A hitélet fejlesztését már könnyebben lehet keresztülvinni. Itt egy kis jóakaratu és komoly munkával nagyon sokra viheti az ember. Ha Elnök ur ezt a programot megvalósítja, sok hívő hálájával fog találkozni. Itt csak jó példával kell előljárni és a probléma megfejtése nehézségekre nem ütközik.

Sorba kell venni először a hitközségi intézményeket. Meg kell vizsgálni, hogy megfelelnek-e azok a fennálló és jól bevált vallás követelményeinknek? Amennyiben ezek nem felelnek meg, hiába próbálkozik Elnök ur a hitélettel. Ott, ahol nincs vallás, ott hitélet se létezik. Be kell világítani az egyes háztartásokba. Mélyítés nélküli egyszerű vallási alapra vannak-e fektetve? Ott, ahol nincs megbízható kóser háztartás, ott nincs se vallás, se hit. Tartják-e a hívők a szombatot, avagy üzletkötéssel töltik-e a szent napot? Péntek-estén kívül, szombaton, valamint hétköznapon felkeresik-e a hívők a gyönyörű szék, kupolás templomot? Ott, ahol a szombatot semmibe se veszik, ahol a templom hétköznapon ürességtől kong, ott hiába keres az ember vallási érzületet vagy hitbeli meggyőződést. Ott, ahol a tefilin és ciccisz ismeretlen fogalom, ott minden program, mely a vallás vagy a hit erősödését hangoztatja, üres frázis, tartalomnélküli jelszó.

Tessék e dolgok fölött egy kicsit gondolkodni, és rá fog jönni Elnök ur, hogy sokkal könnyebb programokat felállítani, mint keresztülvinni. De a t is fogja megérteni Elnök ur, miért hagyják el sokan könnyelműen azt a szép vallást, mely vigaszt ad annak, aki benne bizik, amely támaszt nyújt annak, aki hozzá ragaszkodik, de a tudatlanokat és a közömbösöket megmennteni nem bírja.

Leszlauer Hermann.

Rézágy 1,200.000 K

Összecsukó ágy 280.000 "
Sodronyágybetét 220.000 "
Gyermekágyak, vasbutorok, mosdók, afrikamatracok olcsón

Somogyi és társa
Budapest, VII, Holó-ucca 1. sz.
Javításokat vállalunk.
Szombaton és ünnepnap zárva.

Retikolók, cigarettatárcák! Aranyból, ezüstből készült és mindenféle retikulajavítás és bélelés vélel
FONYÓ MÁRTON ezüstműves, IX., Ullői-ut 111.

ÜGYNÖKÖK, kik megfelelő jutalék ellenében egy közkedvelt, hízragot pótló zsidó sajtó termék terjesztésével Budapesten vagy a vidéken foglalkozni akarnak, küldjék be ajánlataikat jelenlegi foglalkozás és referenciák feltüntetésével „Föltétlen megbízható, jelígere a Zsidó Ujság kiadója.

Orth. כשר

HOFFMANN-étterem Budapest,
Révay-ucca 10.

Régi jó, elismert magyar polgári hátkonyha. Mérsékelt árak, menü-rendszer, kiszolgálás a házon kívül is. Előzetesek elfogadása. Lakodalmakra és más ünnepekre külön tereim rendelkezésre áll.

בית דפוס שר האחים קאטצבורג

מקבלים להדפיס ספרים ועיתונים, רישומים וכרוזים באותיות מרובעות או בכתב רש"י. העבודה נעשה בדיוק נמרץ ובתכלית החדור והופק. כל אשר יפנה אלינו יכול היות כפוף כי נשדתי באמונה.

KATZBURG TESTVÉREK KÖNYVNYOMDÁJA

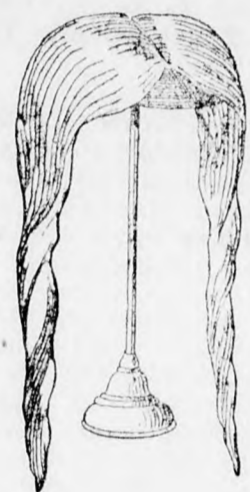
BUDAPEST, KAZINCZY UCCA 35.

Blau Ignácné hajüzlet.

Budapest, VII. ker.,
Csányi ucca 4.

DIVATOS kivitelű
parókkák minden ki-
vitelben meglepő
olcsó árakban készít
FÜRTÖK, COFFOK
SÁTLIK stb.

Az üzlet 64 év
óta áll fenn!

APRÓ HIRDETÉSEK.

Hirdetési díjszabás: Minden szó egyszeri beiktatása 1800, vaslagon szedett, betűkből 3200 korona. Állástkeresőknek 1000. Apróhirdetéseket felvételre: VII., Síp-ucca 10 — Jelleges levelek kettős borítékban ugyanoda intézendők. Apróhirdetéseket csak a díj előzetes lefizetése mellett közölhetők.

Házasság.

ÓCSÉM ki négy és fél évig volt pozsonyi bocher, kellő műveltségű, nagyon szimpatikus és üzletileg gyakorolt, 26 éves, be-nősülne szigorú orth., hozzá illő családba. Csinos, vallásos leányt keres. Nem nagy hozományra, de az üzletben való részese-désre reflektál. Kimerítő ajánla-tokat „Boldogság 25” jelígere kettős borítékban a kiadóhiva-talba kéretik.

HATÁROZOTTAN szép és jóságos, vallásosan nevelt leányom részére, 23 éves, keresek intelli-gens fiatalembert, némi talmud-tudással, kit virágzó üzletembe társul vennék. Hozomány ezen kívül 50 millió és külön lakás. Ajánlatokat „Orthodox leány” je-lígere a „Zsidó Ujság” kiadója-ba kérek.

FELTÜNŐ szép, 22 éves, ortho-dox nevelésű hugomat férjhez ad-nám intelligens, szigorúan vallá-sos emberhez, kinek megfelelő existenciája van. Hozománya 100 millió. Ajánlatok (kettős boríték-kban) „Mazel” jelígere a kiadóba bűldendők.

ORTHODOX házból lvaló kimor-dottan csinos hugomat, kine-100 millió hozománya, esetleg lak-ása is van, férjhezadnám biztos existenciájú, szombatot tartó fia-tal emberhez. Leveleket „Jó csa-lád” jelíge alatt továbbít.

Oktatás.

AZONNALI belépésre keresek orth. házból való okl. tanítónőt 2 kislányom mellé nevelőnőnek. Fényképpel ellátott ajánlatokat „Jó állás” jelígere a kiadóba.

VOLT bunyalvi és pozsonyi bocher, 4 polgáriból és gimná-ziumból vizsgára előkészít, keres házi tanítói állást szigorú orth. hazban. A könyvelésben is jár-tas. Igénye: Teljes ellátás és havi 1 millió. Alánlatokat „Szor-galmas” jelíge alatt a kiadóhiva-talba kérek.

VIDÉKRE kerestetik izr. tanítónőt ki polgárit tanít. Cim kettős le-velezőlap által a kiadóhivataltól.

Állást keresők.

23 ÉVES orth. kereskedőségű, azonnali belépésre állást keres. Leveleket „Ügyes elárúsító” je-lígere a kiadóhivatal továbbít.

PERFEKT gépíró, hosszú ügy-védi irodai gyakorlattal, állást ke-res. Cim: F. Sz. Király-u. 86. II, 9.

PERFEKT gyors- és gépíró, gyakorlott tisztviselő, szombat megtartásával állást keres. „Val-lásos” jelígere kiadóhivatalba.

Állást nyerne.

SZERÉNY igényű, németül be-szélő fiatal leányt keresek gyer-mek mellé. Eötvös-u. 24. föld-szint.

VALLÁSOS egyén ki Budapestről esyórányra naponta szombat ki-vetelével este és reggeli fejénél felügyelne, kerestetik. Ajánlatokat „Szerény” jelígere a kiadóba.

KIFUTÓFIU kerestetik (tej kihor-dásra.) Ajánlatokat poper kávé-mérésbe, Rombach-u.

KERESÉK azonnalra tanítói ál-lást Chumes Rasche, Gomore Toszfoszre, Steinberg Árter Hajduhadháza.

Különléle.

SZOMBATOT tartó iparvállalat-hoz társ kerestetik Százötven-kétszáz millió korona tőkével. Ajánlatokat a kiadóhivatalba ké-rünk „Régi cég” jelígere.

TANONC magas fizetéssel fel-vevettik. Katzbürg-nyomda Buda-pest, Kazinczy ucca 35.

ORTHODOX kóser ebédkozst a-bonanséknak a lehető legolcsóbb áron. Rapaport, Király-u. 8. I. 14

A jesivák problémái.

Lapunk második (tisri 28-iki) számában megjelent cikkünk, „Néhány szó a Jesiva kérdéshez“ a legszélesebb körökben élénk visszhangot keltett. Mindenütt, ahol érdeklődés mutatkozik a zsidó hitélet fenntartó oszlopai, a jesivák iránt és mindenhol, ahová csak eljutott a Zsidó Ujság, élénk megbeszélés és eszmecsere tárgya lett fenti cím alatt közölt cikkünk. Az érdeklődés jele az a sok felszólítás, amit ez ügyben kaptunk. Ezuttal két közleménynek adunk helyet. Megjegyezni óhajtjuk, hogy az egyik cikket, Schwartz Ede, a nyiregyházai egységes Chevra Kadisa elnöke, a Jesivaügy kitűnő ismerője és agilis harcosa írta.

I.

Bernfeld Sámuel debreceni hitközségi elnök ur logikus és szakszerű fejtegetései bizonyára minden igaz hithű zsidó őszinte elismerését váltották ki. Azért, bármennyire is kényes — és bizonyos oldalon háládatlan foglalkozás a kérdésnek laikus által való propagálása, mégis, a szent cél jóhiszemű szolgálata csak előnyére válik a nagyjelentőségű probléma sikeres részben való megoldásában.

A magam részéről igen aktuálisnak tartom a Jesivák eddigi tanmeneti rendjének lehetőleg megjaví-

tását. És midőn kérem a tek. Szerkesztőséget arra, hogy a Jesivákra vonatkozó mindenféle jóindulatu hozzászólások részére lapunk nagy nyilvánosságát állandóan rendelkezésére bocsássa; én egyidejűleg a következő hozzászólásom közlését nagyon kérem:

Minden tekintetben osztozom Bernfeld Sámuel ur nézetében, a Jesiva tanulmányi rendjének célszerű tagozódására vonatkozólag. Bár a megoldás említett módja, t. i. a vidékenkint való előhaladás szerinti csoportosítás — szerintem nagyon érintené egyes Jesivák vezetőit, mert az általánoslag egyes Jesivák degradálását jelentené. Ezzel szemben az én véleményem az lenne, hogy a helyi Jesiva (vagy Jesivák) keretén belül történnék meg ez a tagozódás, mert így a korrepetitorok *letérdekeit* is biztosítva látom, amit nem szabad figyelmen kívül hagyni.

A tananyag beosztására nézve nem vagyok én hivatott, hogy direktívákat adjak, de szerény nézetem szerint, — amely talán nem áll egyedül ebben a tekintetben — nagyon helyénvaló, az eddig — sajnos — sok Jesivában mostohaként kezelt *תורה* tanításának is méltó helyet szorítani, legalább hetenként egy-két órára.

Ami pedig a Jesivák fenntartását illeti, arra, hogy a mai súlyos gazdasági viszonyok között elérjük, hogy a növendékek zavartalanul szentelhesék idejüket és tehetségüket a

tanulásnak nem tartom céltalannak és szerénytelennek azt az eljárást közzéadni, amellyel itt Nyiregyházán már évek óta három Jesivát tartunk fenn.

Mint a Chevra-Kadisa elnöke ki- eszközöltem, hogy úgy a Szentegylet, mint a helybeli statusquo hitközség nagyobb összegű havi járulékat bocsát rendelkezésemre (az orth. hitközség tagjai természetbeni koszt-napokat adnak), úgy hogy a helybeli hittestvérek rendszeres havi hozzájárulásával együtt, módunkban van — I-ten segédelmével — állandó menzát fenntartani, lakbérsegélyt adni és a Jesivák egyéb kiadásaihoz is hozzájárulni.

Midőn még az igen tisztelt Szerkesztő urnak, a lap megjelenése alkalmából őszinte nagyrabecsülésem kifejezése mellett szívből kívánok erőt és kitartást, vagyok testvéri üdvözléssel

Nyiregyháza, 5686, Chesvan hó 8.

Schwartz Ede.

II.

Debrecennek, ennek a hatalmas alföldi metropolisnak, máskor esendes és kiskoralmu zsidólakta részei az ünnepek után szemmel láthatóan megélnék. Most veszi kezdetét a jesiva-szezon és a városba csapatostul érkező jesivabocherek ismert alakjai válnak láthatóvá.

Tempora mutantur! Ki hitte volna? Debrecenben, ahol a krónikás szerint a hatvanas évek elején még

érvényes volt a civis város nemes polgárai által hozott azon határozat, mely szerint: „mindazon zsidó személyek, kik éjnek idején a városban találtak, tíz pengő forint bírsággal sújtandók és a hatóság által a város területéről kizsújoltandók“, ma már az éjjeli órákban a szegényes berendezésű, alacsony ablaku boherlakásoknak kiszűrődő fénye egy-egy a talmud-fóliások fölé hajlott, sápadt, élénken gesztikuláló talmudista-arc világít, elmerülve valamely halachikus kérdés tanulmányozásában és az ezt kísérő mélabus melódia hangjai törnek meg a csendes éj nyugodt egyhanguságát.

Ki hitte volna? Debrecenben, ahol az orthodox hitközség multja alig három évtizedre nyulik vissza, ma már Csonkamagyarország legnépesebb orth. zsidó hitközsége legyen! A hitközség ezen rohamos fejlődésével lépést tartva, lettek a zsidó vallási, kulturális és charitatív intézmények, melyek óriási mértékben teszik próbára a helybeli zsidóság teherbíró képességét. De a debreceni zsidóság áldozatkészsége, — különösen ott, ahol zsidó ügyekről van szó — nem ismer határt.

Igy vált lehetővé, hogy a háborus évek után, még csak nagyon szerény keretek között létesített és csekély számu hallgatóval indult Jesivát ma már kétszáz hallgató látogatja.

A jesivabocherek ellátásáról, a mai rossz gazdasági viszonyok ellenére is, a lehetőségekhez képest gondoskodva van. A hallgatóság egy része „koszt-napokat eszik“, míg az idősebbek és tehetősebbek, a hitközségi tagok adakozásából létesített

Jesiva-menzát veszik igénybe, ahol részben ingyenesen, részben csekély hozzájárulás ellnében étkezhetnek.

A higiénikus követelményeknek megfelelően, állandóan két orvos van a Jesiva rendelkezésére, akik négy-hetenként megvizsgálják a hallgatókat, a „Chevra Kadisa“ ingyen gyógyszer szolgálat ki és így mi sem áll utjában annak, hogy a hallgatók szellemi képességeiket a legteljesebb testi egészségben, zavartalanul fejthessék ki.

A szemeszter elején mindenki, aki valamely vallási vagy jótékonyági intézményben tevékenykedik, mozgósítva van.

A hitközség monumentális palotaszertű épületében élénk élet uralkodik. Az egyik teremben Hirsch Ernő, Hoffer Vilmos, Weinberger Miksa és Strasser Náthán menza-bizottsági tagok, Schwartz Ernő elnökkel az élén, — akinek nagy érdeme van az intézmény megvalósításában, — karöltve a Tiferesz Bachurim tagjaival, tevékenykednek a menza szervezése körül, tanácsal és utbaigazítással szorgálnak az állandóan ki- és bejövő böchereknek, végzik a Jesiva adminisztrációs ügyeit, gondoskodva, hogy mindenki el legyen látva már a tanulás kezdetén is. A földszinten elhelyezett menza ujjalakitott szép és tágas termében a hölgybizottság tagjai szorgoskodnak, felosszák egymás között az inspekciós teendőket, élükön Weisz Emilnével. Az igazi zsidó asszony ezen mintaképe, a szent ügyhöz méltó buzgósággal, időt és fáradságot nem kímélve, fejt ki áldásos működését, egy gondtól hevitve, hogy a jesivabocherek

minél jobb és izletesebb élelmezésével a buzgó ifjak erőt merítsenek szent Tóránk tanulmányozásának nehé munkájához.

A paplak udvarán elterülő, hatalmas, most épült Bészhamidras külső falain a kőművesek még az utolsó simításokat végzik, ámde bent, — tekintve, hogy a tanulás Roschajosabb élet uralkodik és érdekes látvány tárul a belépő szemre elé. Az egyik asztalfőnél Salamon Jichok Lévi, a fiatal kora mellett is hatalmas talmudikus tudással rendelkező Ros-jesiva alakja válik ki, az őt körülvevő, élénken vitakozó csoport gyűrűjéből.

Ezek, a legujabban *גערער*, vagy *chazerbocherré* avanszálandók csoportja. Minthogy némelyek ezen kvalifikációkat illetően kissé tulbecsülik képességeiket, ezek csak a Rosjesiva által feladott egyegy nehé talmudikus kérdés kellő megoldása után léphetnek elő, az egyrészt tekintélyt emelő, másrészt gazdasági szempontból is előnyös *גערער* géherek, illetve *chazerbocherek* osztályába. A másik asztalnál Weisz József és Majer Semtov másodgabék buzgólkodnak az ilyen nagy Jesiva követelményeinek megfelelő ügynevezett „Tkónok“ rendszabályok megszerkesztésén. A rendszabályok betartása fölött a legnagyobb rigorizotással őrködnek a gabék és azok áthágása enyhébb esetben pedig a Jesivából való kizárással sújtatik.

A terem falsó sarkába meghúzódó kisebb csoport egy most Belzből hozott friss *בגדי* begyakorlásával van elfoglalva, amelyet a „Mizmór sir chanukász“ szövegére átültetve a „chinuch bészhamidras“ a felavatási ünnepély alkalmával fognak előadni és ezzel a hangulatot emelni.

Ámde egyszerre egy harsány hang: „sá, der rebbe kúmt“ kiáltásra, halk morajlás fut végig a termen, a zaj fokozatosan elűl és az előbb még nyüzsgő élet, mintha kettévágták volna. Az ajtó küszöbén megjelenik a rebbe ósz, patriarchális alakja. A tanítványok felállással üdvözlik és félelemmel vegyes szorongással veszik körül tanítójukat. Mindenkihez van nyájas szava és nagy szeretettel tekint le tanítványainak seregére, akiket saját gyermekeinek tekint. És a tanítványok hálával viszonozzák atyai mesterük odaadó fáradozásait. Nyáron a templom és iskola udvarain, fel és alá járkálva, télen a jól-rosszul fűtött helyiségekbe húzóva hangos vitakozással tanuló bocherek szorgalmában találja az

Gyarmati Emil.

TÁRCA.

Cheszkele.

Az öreg Kohn bácsinál van kvártélyon. Az öreg félt egyedül. (Felesége már régen egy szerény kis sírkő alatt alussza mély nyugalmát) hát magához vette a fiatal bocher.

Kohn bácsi a szobában alszik, Cheszkelenek a konyhában egy öreg rozszant divány az ágya.

Ugy reggeli négy óra.

Az elébb kelt fel Cheszkele. Ott ül a konyha-asztal mellett, a vékony gyertyácska füstölögve, lobbogón adja gyér világát. Szél sikolt odakünn, az ablak meg-megzörren, a hópihéek zizzenne csapódnak az üvegre.

Jó volna befűteni a kályhába, teát forralni — a szomszédban is mostan gyulki a „Tóra világossága“ a bocherek ott is mostan kelnek, Cheszkele jól tudja, ők most befűtenek, duruzsolva forr a spirituszon a tea, . . . ah milyen jó is volna az!

De néki nem szabad erre gondolni, annak a szegény özvegy asszonynak, abban

a meszi faluban, nincsen pénze, nem tud küldeni a fiának.

Fázik, összéb huzza lyukas, vékony kis kabátját; Egy pillanat . . . merőn belénéz a nagy könyvből, csengő fiatal hangja felcsap. ez a szomorú, méla dallam, a gettóknak örök vigasztaló szomorú dallama, ahogy a bocherek éneklőn nyujtottan szólnak:

Zugt die gemore . . .

Tanul Cheszkele és nem érzi, hogy fázik, nem hallja, hogy sikolt a szél, az ablak, hogy megrezzen, s zizegve csapódik üvegére a hó.

Kohn bácsi kijön a konyhába, rekedten mondja, „kéds van már Cheszkele, menjünk imádkozni“.

És ők mennek a téli reggelen, lábuk alatt csikorog az imént hullott égi pihe. Végig is fehér mindenütt az utca. Cheszkele agyán átvillan a kérdés „és a mi véteinket mossad fehérre mint a hó . . .“ ártatlan szemében egy könny-brillians ragyog, ahogy imádkozza lelkében az ősi kértést és a mi véteinket mossad fehérre mint a hó . . .

Lyukas talpán át hóval telik meg a cipője, gyöngye testén átfut a hideg remegése és a beszemedresba érve reszkette mondja két sápadt a hidegtől kék ajaka.

„Az Ur I-ten házába lépek roggyanó tér dekkel“ . . .

Napokat eszik.

Ma Rosenbauméknál.

Ott ül az asztalnál, kezében a mojczi darabka kenyere. S ő nem haraphat belé, csak vágyón nézheti éhes szemével. Elfelejtettek sőt tenni a tányérja mellé.

Minden áldozatodnál mutass be sőt az Ur asztalán . . . és mióta romba dőlt a templom, az Urnak nincsen külön asztala, az Ur asztala csak az, ahol a vallásos ember eszik. És nincsen szó az asztalon, és ő nem eheti meg a mojczt. És ő nem kérhet a cselédétől, nem is illik, hogy kérjen, amit nem adtak, meg nem is beszélhet. Nem szabad „kibeszélni.“

Rosenbaumé jön be a szobába.

Cheszkele nem köszön. Nem szabad „kibeszélni.“

— No, és ha köszönne! Egyik szemtelenebb mint a másik. Ausfressen . . . na, azt igen — de köszönni . . . arra nem tanítottak . . . azt nem tud!

És Cheszkele, szegény fiatal kis bocher, ijedten, pírulva lengeti a mojceit, köszönni akar, de Rosenbaumé a másik szobába ment, durranva csapta be az ajtót és Cheszkele egyedül maradt, megsértve, megbántva

a maga nyomorultságában, fiatal, tizenhat éves, szegény kis bocher.

Egy pici vizet csöppent a kezére, nem kell néki a puszta kenyér a forrón párolgó csésze kávé; pedig fázik már a szegénytől is, ami égeti is, olyan jó volna az a csésze melegség, ami előtte párolg; de néki a lelkét verték, a Rosenbaumé hoszsu kést forgatott ártatlan lelkébe, „hisz láthatta, nem beszélhettem“ . . . Egy pici vizet csöppent a kezére, bencsolt és utott, ki. — Az uton csikorgott lába alatt a hó, lyukas talpán átment végig a hideg, de futott, rohant, kergette a szegény, a gyalázat, „ausfressen . . . azt igen, de köszönni“ . . .

Odaült a könyvéhez és reszkető hangja ujból is felzúg, megbántott lelkéből ijesztő szomorúan szól a gettó örök, elnyujtott dallama:

Zugt die gemore . . .

Dél van,

Kohn bácsi odaszól neki, Cheszkele menjen ebédelni, siessen, Rosenbauméknál jó napja van.

És Cheszkele éhes, éhsége ebédelni küldi, csakhogy lelkébe belesir a Rosenbaumé vad haragudása:

Ausfressen . . . az igen, de köszönni . . . Nem ment.

Majrítól jött haza, de nem volt vacsorázi,

Leült a könyvéhez és szomorúan, gyöngy, bőjtől bágyadtan hangzott a torkából. Abajje Veruve . . .

A feje szédül, a szive vesztül dobog, éhes, egy kis forró kávé, puha kenyér . . . reggeli . . . feje lehanyatlik a sárgult lapokra, a betűk nézzék csak! mily örömmel táncolnak a szemé előtt, felágakodnak, dombokra, völgyekben, mint a szőlő-karók. Folyik a szüret, vigan danáznak mindenütt a hegyen, muskotályt tépdés reb Cheszkele, a nagy ur, izlik néki az édes gyümölcs, parancsol, rendelkezik, szolgáknak serege fogadja szavát.

Vigan szól a dal, édesanyja, a drága jó asszony, büszkén nézi őt, a fiát, olyan örömes a szemének nézése, ahogy cirógatja a fia homlokát

Olyan kimondhatatlanul jó minden, gyönyörű az illatos fűrt a kezében és minden olyan nagyon kellemes, kimondhatatlanul jó.

Boldog Cheszkele, nyomorult megbántott lelkével, ahogyan álmodik.

Mert az álom az övéké, szegény bochereké és az álom, mert határtalan szebb, jobb és csillogobb minden valóságnál.

Ha éhes is Cheszkele, az álma szép. Ó az Álomkirály.

Szegény Álomkirály!

élet legnagyobb gyönyörét a rebbe. A kihallgatásokon tapasztalható tudás mérhetetlen szorgalom bizonyítéka.

Mindezt látva, az embert az a boldog tudat hatja át, hogy ott, ahol a zsidóság életfájának ilyen nemes hajtásai vannak, akik ily odaadással szentelik fiatal éveiket a talmudnak, amely minden szépnek, nemesnek és jónak kufforrása, ott, ahol a zsidóság minden áldozatra kész a szent Tórának fenntartása érdekében, ott biztosítva van a zsidóság szebb, jobb és boldogabb korszakának előjövele; teljesedésbe fog menni próféta szava: *ישלח כל הארץ דעה* „Miként a tenger medrét elárasztja a végtelen víz tömege, úgy lesz telítve a föld végtelen tudással“.

Strasser Simon.

לך-לך

„Járj a te utadon“!

Irta: Dr. Fischer Jakab
kunszentmiklósi rabbi.

„És mondá I-ten Avrámnak: Hagyd el a te országodat, családod — otthonodat és járj a te külön utadon... és én megáldalak... és áldássá leszel.“ (Mózes 1. 12. fej. 1. o.)

Mint kis harmatsepp gyöngy-tükrében az egész égboltozat, akként tükröződik vissza szent Tóránk eme kicsiny két szavában az egész zsidóság élete-lelke, multja és jölene, jövője és rendeltetése, feladata és életkötelessége, „לך-לך“ „Menj a te külön utadon“ — Mondá I-ten Avrámnak és — *מישי אבות* — az ősatya életirányát megszabó eme két szócsonka lett egyúttal az ő utódainak, Izraelnek is életprogramjává. Valóban, ha jelszót keresnénk, mely a legelőrebbben összesűrítve hirdetésképp Izrael életutjának tartalmát, úgy a két szócsonka volna a legmegfelelőbb arra. A zsidóság egész élet-története nem egyéb, mint egy „לך-לך“ „saját külön utján való járás“, mint egy izolált, minden más néptől különböző berendezése és lefolytatása az egyéni és népi életnek. A zsidóság egész élete nem volt egyéb, mint szembehelyezkedés a különböző korok és társadalmak helytelen erkölcsi világnézetével, sőt igen sok esetben élő tiltakozás volt a különböző korok egész civilizációja ellen. És ép ezért, valamint Avrahám elhagyta otthonát és családját, hogy a káros külső befolyásoktól mentesen élhessen eszményeinek, ép-úgy Izraelnek is különvált, izolált

életet kellett élnie, hogy biztosítsa eszményeit a környező társadalmak kulturájának zavaró hatásai ellen „Járj a te utadon“: לך-לך. És ez természetes is. Hogyan is tudna egy uton járni a tökéletes a tökéletlennel, az igaz a valótlanlannal? Már pedig Izrael élet-utját a tökéletesség és igazság kufforrása: I-ten irta elő és ezért kellett, hogy eltérjen a tökéletlen és gyarló emberek által megalkotott, s így tévedésektől nem ment utaktól. irányoktól. Ezért kellett Izraelnek mindenkor לך-לך a maga külön utján haladnia és nem alkalmazkodhatott a különböző korok különböző berendezéseire. Hogyan is alkalmazkodhatott volna Izrael a változó emberi kultúrákhoz, midőn az ő birtokában volt a legelőrebbesebb életszabályzat, az I-tentől rendelt Tóra, — hogyan is cserélte volna fel Izrael az ő I-tentől nyert civilizációját a gyarló emberi elme szüntelenül változó vívmányaiival? Mi lett volna Izraéllal, ha minden időben alkalmazkodni akart volna az uralmon lévő, divatos koráramlatokhoz? ma a hellén hedonizmus gyönyörhajtású életelveihez, holnap a római pogányok kétségbeesítő székszerzéséhez; mi lett volna Izraéllal, ha ma odadobta volna az ő Tóracivilizációját a szíriai Aszartekultusz kedvéért, holnap új-ból odadobta volna az ő Tóracivilizációját Mohamed tanításaiért, holnapután pedig újabb istenekért újabb divatos, „korszerű“ élet-nézetekért? Sőt nemcsak Izraéllal, de mi lett volna az egész emberiséggel, ha Izrael minden időben „modern“, „korszerű“ akart volna lenni, ha saját kulturáját feladva, minden időben hozzásimult volna az épen uralmon lévő „modern“, „korszerű“ áramlatokhoz, mi lett volna az egész emberiséggel, ha Izrael az ő következő „külön“ uton való járásával meg nem mentette és át nem mentette volna az ő Tóra-hitét, az ő Bibliáját, a későbbi korok, a mai emberi társadalom számára, hogy ennek leg-erősebb erkölcsi alappillére szolgált?

Igen, Izrael sohasem volt és sohasem lehet „korszerű“, „modern“, alkalmazkodó! Sohasem asszimilálódhatik semmiféle civilizációhoz, mert hiszen a reabizott Tórában van lefektetve legelőrebbesebb — mert I-tentől való — kultúra. És nem Izraelnek kell a környező társadalmakhoz, hanem bármely társadalomnak kell ehhez az I-tentől való Tóracivilizációhoz, mint az emberi fejlődés legmagasabb fo-

kához alkalmazkodnia. Saját szemünkkel láthatjuk, mint változnak napról-napra az u. n. „tudományos igazságok“, a megdönthetetlennek hirdetett nagy vívmányok. Amire tegnap szentül megesküdünk, az ma már túlhaladott álláspont, és amit ma megdönthetetlen igazságnak állítanak, azt holnap már száz újabb fejlemény cáfolja meg. Csak egy van, ami mint sziklaszirt a tenger közepén, évezredek óta szilárdan és rendületlenül emelkedik ki a változó forgatagok örvényléseiből és ez: ami szent Tóránk és az abban foglalt erkölcsi törvények. — És ezért hangzik Izraelnek szüntelenül az avrahámi pragramm לך-לך „járj a te saját utadon“ a Tóratörvények megvalósításának szentséges útján és eme uton haladva közv tve az egész emberiség fejlődésének és boldogulásának útját is egyengeted, mert az i-teni törvények megvalósítása által megnesemült életet utmutató példa egyúttal az egész emberiség számára és megvilágítja a fejlődés felfelé ívelő útját, amelyen haladva az egyre jobban és jobban megközelítheti a legmagasabb csúcst: a Tóracivilizáció fénylő magaslatát! Így teljesül majd a Irás tanítása: — לך-לך *לך-לך*: ha jársz a te külön utadon, akkor majd végül áldássá leszel, áldásává az egész világnak, az egész emberiségnek! — (V. ö. Hirsch S. R. hasonló irányu fejtegetését a Pentateuchjában).

Tövis és kóró.)*

Száraz kóróvá satnyulna a test, amely az egységes kaptafára huzott alapszabályok árán szabadulna a tövistől. Gyógyítani akaróknak az egységes alapszabályokkal: s még abban a kileélelben is a betegség spórái szaporodnának el, amely jelenleg viruló egészségnek örvend.

Aki a hitközségi gépezetet a gyakorlatból ismeri, annak csak ez lehet a véleménye a felvetett egységes alapszabályról.

Nem kell az alapszabályok sokfélesége felett siránkoznunk. Az egységes fejlődésnek legfontosabb előfeltétele épen a különböző erőknak, különböző formákban való megnyilvánulása. *Én beszámídrás belő*

*) Ez a cikk reflexió lapunk második számában „Hozzuk ki a tövist az egységes testből“ cím alatt közölt cikkünk-höz. Tekintve, hogy a cikk nem a szerkesztőség állásfoglalásának megnyilatkozása, hanem magánvélemény, szívesen helyetadunk esetleg még több oldalról érkező vélemény nyilvánításnak is. (Szerk.)

chidüs! Minden szabad kileélel ki-termel valami üdvöset, valami hasznosat. S hogy ez a „valami“ tény-leg üdvös és hasznos, azt csak két szempontból kell bírálunk: 1. mennyiben védi meg a hitközségi intézményeket káros elemek behatásától? 2. milyen összefüggésben van a hitélet mélyítésével? Mindkét szempont követelményei mások Budapesten, mások Debrecenben, s még inkább mások olyan helyen, ahol csak egy hitközség van.

Igy nem lehet még alapvető kérdésekben sem egységes szabályokat felállítani. Vannak hitközségek, ahol kimondható az, hogy a hitközségnek nem lehet tagja, aki a szombatot nyilvánosan megszegi, viszont másutt ilyen zsidót csak a vezetőségből zárhatunk ki, de sajnos: sok helyen a vezetőség választásánál sem lehetünk figyelemmel ezen fontos körülményre. S hogy ilyen személyi kérdésekben mennyire nem honosítható meg egységes gyakorlat, azt a legfényesebben bebizonyította az országos nagybizottság választása, amely alkalommal egy azóta körünk-ből távozott nagy gáonunk által *לך-לך* erőlyesen képviselt, az említett-hez hasonló természetű követelés, teljesítenél maradt.

Sok hitközség összetétele bizony nem engedi meg az ugynevezett demokratikus bevezetéseket, vannak viszont olyan homogén alkotású hitközségek, ahol nincs szükség az abszolutisztikus allűrökkel telt hitközségi elnökre. Előbbiekben nem szabad egy jöttányival sem gyöngíteni a vezetőség hatalmát, utóbbiakban pedig a természetes és meg nem akadályozható váltógazdaság egyenlíti ki a felmerülő ellentéteket.

Ismeretes az a natirikus megjegyzése egy gödelnek; *Kol máchlokesz sehí lesém somájim*, ha a veszekedés lesém somájim jegyében folyik, *szófo lehiskájém*, a veszekedés állandósulni fog. S ez nem is oly nagy baj. Sokkal nagyobb baj az, hogy ha nincsenek már érdeklődéssel a hitközségi dolgok iránt és azokat ráhagyják egy-két kiérdemesült, elagot gábera, akik azután megfelelő utánpótlás nélkül gondnokolják el önönmagukat.

Igaz ugyan, hogy sok esetben lehet komolyabb hitközségi viszályokat ügyes alapszabály módosítással kiküszöbölni, de épen ezek az adott esetek mutatják, hogy minden hitközségnek más-más a természetrajza. Ezért képez minden hitközség „autonom“ testületet, amely nem hajlandó minden lélekzetvételt neki idegen tüdővel, közös vezényszóira végezni.

S nem is az alapszabály az az Achillesarok, amelyből ki kellene rántanunk a tövist, hanem minden hitközség békéje a legtöbbszór a hitközség rabbijától függ. A hitközség és a rabbi közti kapcsolatott viszont eléggé körülmenyesen meghatározza a mi régi Sulchan-Aruchunk, főlölleges azt újabb hágóhoszakkal el-látnunk.

Kiskörös,

Menczer J.

Kolozsvári levél.

(Saját tudósítónktól)

Kolozsvár, 1925. okt. 24.

A bukaresti kormány törvényjavaslatot készít elő „A zsidó hitközségekről“ s hogy ennek főbb vonásait az érdekeltekkel megösmertethesse, továbbá, hogy ezeknek esetleges észrevételeik megtételére alkalmat ad-hasson, a zsidó hitközségeket érte-keztetve hívta meg Bukarestbe. De szándékkal történt-e, vagy feledé-kenységből: elég az hozzá, erre az értekezletre csak az orth. hitközsé-geket hívták meg, az erdélyi neolog hitközségeket, valamint a romániai haladó irányzatú hitközségeket, mel-lőzték, ami minden oldalon nagy megütközést keltett. További meg-ütközést keltett a tény, hogy Bukar-estken nem maga a kultuszminister nem és legalább egyik államtitkár, hanem egy Peclesann nevű „vezér-igazgató“ tárgyalta a zsidó hitközsé-gek kiküldöttjeivel, ami ezek ellen — hogy erősebb kifejezéssel ne éljek — vaskos udvariassági hiba volt.

Nos, a vezérigazgató ur kifejtette, hogy a készülő törvény vezéreszméje az, hogy a zsidó felekezet a többi felekezettel egyenjogú lesz, továbbá, hogy most a törvény a lelkiismereti szabadság elvén épül fel, nem akar senkire sem lelkiismereti kényszert gyakorolni, a kormány tehát elintéz-zettnek, vagyis indiscutabilisnek veszi, hogy az országban orth. és neolog hitközségek létesülhessenek. Közölte még a vezérigazgató ur azt is, hogy minden hitközségnek kötelessége le-nd alapszabályait a törvény általá- nos utasításaihoz hozzáigazítani. Végül közölte a referens az értekez-leten a kormány azon megdönthet-etlen szándékát, hogy nem csak orth. és neolog hitközségeket fog engedélyezni, hanem ugyanegy helyi-ségben két orth. hitközséget is. A kormánynak ezt a tervét a beszer-cei, szászrényi és a dési főrabbi elvben helyeselte, csak Glasner ko-lozsvári főrabbi tiltakozott az ortho-dxia tulnyomó többsége nevében e pont ellen, mert a szabadság lehe-

tővé tétele nagy veszélyt rejt magá- ban a meglévő hitközségekre nézve. — Az értekezlet egy további prog-rammpontja volt a rabbik világi ké-pesítése körüli eszmecsere. A terve-vezet a rabbik világi képesítését leg- alább négy középkolai osztályban akarja megállapítani, amivel szem- ben a beszercei főrabbi azt javo- solta, hogy a rabbiktól csakis zsidó teológiai képesítést követeljenek. — A választott bíróság elé utalandó kéréseket illetőleg a kormány javo- lata az, hogy csakis vallási ügyek- ben dönthessen a választott bíróság, de adminisztrációs és más, világi természetű ügyekben a közigazga- tásr hatóságok döntsének. Glasner főrabbi ezt ellenezte, mert ez sérel- mére lenne a hitközségek autonomi-ájának. Ezzel az értekezlet véget ért.

Az erdélyi neolog hitközségek, nem kapván az értekezletre meghívást, azon természetesen nem jelentek meg, csupán Dr. Eisler Mátvás ko- lozsvári főrabbi személyében meg- figyelőt küldtek a konferenciára. És mikor ez véget ért, dr. Eisler oda- ment a vezérigazgató urhoz és bá- ran közölte vele, hogy az erdélyi neolog zsidók a „semmit róluk nél- kültünk“ elvi alaplán állva, mind- addig nem vesznek a letárgyalt pon- tozatoktól tudomást, míg őket is meg nem hallgatják.

Brünn L.

כשר áru

Ismét készít ez évben az Ismert ki- tűnő minőségben, szigoruan rituális előírás szerint

Schreiber Simon

egri főrabbi főtisztelendő ur
felügyelete alatt a

Franck Henrik Fiai

cég.

Levelezési cím:

Budapest, VI,

Nagy János-utca 1.

Telefon: 129-19.

Főpostafiók: 216.

Skrek számit kérjen minden
orthodox élelmiszerüzletben.

Egy jogász tévedései.

Irtá: Grosz Manó sarkadi rabbi.

„Vissza kell adni Károlyi Mihály elkobzott vagyonát a gyermekeknek. Gyermekek, csak a zsidó büntetőjog alapján bűnhődhetnek apjuknak vétkeért.“ Ilyenforma súlyos szavak hangzottak el egy ismert jogászból ajkáról, A nyilvánosság előtt. Egy tárgyalás során.

A tizparancsolat — amely minden vallás alapja — egyik mondatában szól az Örökkévaló: „Ne hajolj meg előttük (a bálványoknak), ne imádd őket. Mert én az Örökkévaló a te I-ned bosszuálló I-ten vagyok. Megbűntetem az atyák vétkeit a gyermekeken, harmad és negyediziglen ellenségeimnek.“ (M. II. 20, 5). Ez lenne a jogász ur által megtámadott zsidó büntetőjog. Am a jogász ur tévedett, súlyosan. Nem emberi igazságszolgáltatásról van ott szó. De I-tenről, mert igenis létezik I-teni igazságszolgáltatás a földön, Ő meg nem tévedett. Ő előre látja a nemzedékek sorozatát; Ha csak az ezredik nemzedékben sarjadozik igazságos ember, úgy kegyelmét gyakorol, „Kegyelmet gyakorlok ezrediziglen“ szól az Örökkévaló (M. II. 20, 7), Kegyelmet gyakorol az apa felett, ha ezredik ivadéka igazságos leendő. És ha az Örökkévaló kegyetlenül sújt le — igazságos az Ő ítélete. Emberfia nem kételkedhetik benne. Még kevésbé teheti kritika tárgyává. Még a legkiválóbb jogász sem.

Az ember gyarló Ő tévedhet. Súlyosan. Ezért parancsolja az Ur: „Nem ítéld el az apa gyermeke bűneért és a gyermek nem bűnhődhet apjának vétkeért, Mindenki csakis saját bűneért ítéld el.“ (M. V. 24, 17).

Jogász Ur! Ez is benne van a bibliában. Ez az emberi igazságszolgáltatásnak szól. „Nagy félelemmel hallgasd ki a tanukat“ taníjják talmudi bölcsseink. Birói éleslátás és I-teni segítség az emberi ítékezés előfeltétele. Mert ítékezni kell egy egész nemzedéksorozat felett. „Rabbi Simon és Rabbi Akiba tanítá; ha mi ott lettünk volna a Synhedrionban, úgy az nem hozott volna halálos ítéletet. Sohasem.“ (Talm. Mak. 7.) Menteni egy ember életet, amely magában rejtheti a főv élet csiráját ez szent kötelesség. A Tóra szerint birói kötelesség.

De tovább megyek. A héber eredeti szövegnek fordítása is van. Onkelos — a biblia hivatalos fordítója fordítja; „megbűntetem az atyák vétkeit a vétket — öröklő gyermekeken harmad és negyediziglen“.

A büntelen gyermek nem viseli apjának átkát. Am a bűn öröklése magával vonja a büntetés öröklését is. Am ez is kizárólag az Örökkévaló joga. Az emberi igazságszolgáltatás „kizárólag saját bűneért ítéld el valakit.“ (M. V. 24, 17).

Am a héber eredeti szövegnek egy harmadik fordítása is van. A héber „y, ál“ szó fordítható „miatti“ra, Eszerint nem is a gyermekeknek szól a büntetés. De az apáknak. „Megbűntetni az apáknak vétkeit súlyosan, akik miatti vétkezték gyermekeik, harmad és negyediziglen.“ Az apa súlyosított büntetést érdemel. Mert rendszerint az apa bűneinek következménye a vétkes ivadékok sorozata. Kivétel csak a szabály erősítésére szolgál. A gyermek hitelensége az apa szívében csirázik. Megbűnteti az apákat saját és gyermeke vétkeért. Am ez is I-teni igazság szolgáltatás. Csak az Örökkévaló joga.

A zsidó büntetőjog szerint „mindenki saját bűneért büntethető.“ Hisz gyermekeit a vétkes apa bűnre tanítja. Bűnre bujtítja fel. Ezt bünteti az I-teni igazságszolgáltatás. De nem a zsidó büntetőjog. Az humánus. Minden paragrafusában.

Jogász ur! Őn a zsidó büntetőjogot — ezekután — nem ismeri. De az eredeti bibliát sem. Ne kritizáljon mert kísértésbe esik, Vétkezik. Végeredményben is a tizparancsolatot tette kritika tárgyává. Ezt meg nyilvánosan, bíróság előtt nem teszi még a legjelesebb jogász sem.

Levél Szlovákiából.

— Saját tudósítónktól —

Pozsony, 5686. Chesvan 4.

November 15-én a köztársaság egész területén a nép meg fogja választani a képviselőházba, valamint a szenátusba a küldötteit. A pártok nagy harci készüléssel mennek neki a választási kampagnak. Elszántsággal veszik fel a küzdelmet a nemzeti kisebbségek. Az itteni zsidóság érdeklődéssel nézi a szlovák-ceseh mérkőzést és feszülten figyel arra, milyen eredménnyel fog zárulni a magyar kisebbség küzdelme a jogaiért.

A viszonyok úgy hozták magukkal, hogy a zsidóságnak is külön meg kell jelenni a porondon. Ezt az állapotot az állam politikáján kívül a cionisták idézték elő, akik a leghatározottabban sikra szálltak amellett, hogy a zsidóság igyekezzék mint nemzeti kisebbség megjelenni az ország képviselőtében. Az orthodox zsidóság egy nagy rétege szívesebben látta volna, ha nem zsidó zászló alatt kell a választási harcba

vonulni, mert a zsidóság legfontosabb kérdését: a *szociális jólét és gazdasági felépítés ügyét* má pártok körében is lehet szolgálni. A helyzet mai kifejlődése mellett ez az álláspont azonban már nem lehetséges és ezért az orthodox zsidóság is elhatározta, hogy külön zsidó pártot alapít. Az orthodox tömörülés „Zsidó gazdasági párt“ néven szervezkedett.

A „Zsidó gazdasági párt“ nagyszabású manifesztummal fordult a zsidó választóközönséghez. Ez a felhívás különös nyomatékkal hangsúlyozza, hogy nem kér a nemzeti kisebbségek jogaiért és így a gazdasági érdekek védelmére a legfontosabb zsidó érdek.

A párt a következő hat pontba foglalja össze programját: 1. Az alkotmány által biztosított polgári egyenjogúság megvédése. 2. Az összes zsidó rétegek gazdasági, kulturális és szociális érdekeinek felkarolása. 3. Jogsegély egyes konkrét esetekben. 4. A vallási lelkiismeret szabadsága és a szabad vallási ténykedés. 5. A zsidó hitközségek autonómiájának megőrzése. 6. A politikai nemzeti kisebbségi jogok elutasítása és a nemzsidó polgárokkal való békés együttélés.

A gazdasági párt nagy agilitással kezdett a munkához. Már megállapodott a nagyszombati és érsekújvári választási kerület jelölt-listájában. Most a legfontosabb feladat a kelet-szlovák és a Podkarpatska Russ zsidó tömegeit megnyerni.

Ha már a zsidóknak külön pártként kell résztvenniük a választásban, óhajtanó, hogy méltó képviselők is nyerjenek a parlamentben és a szenátusban. Minden zsidó szavazat fontosságát nyer e szempontból és az orthodoxia elvárja minden tagjától, hogy nem fogja elfelejteni a régi zsidó szózatot

הק ונתחוק בעד עמנו וערי אלקינו
és a zsidóság erősítését fogja szolgálni szavazatával.

Jugoszláviai levél.

(Saját tudósítónktól.)

Szabadka, 5686. Chesvan 10.

A miniszter felesége, kit zsidónak néznek. — A zsidó apa harca a kisleiért. —

A zsidó gólusz megnyilvánulási formái kifogyhatatlanok. Mintha Izraél őrzője figyelmeztetni akarna bennünket, hogy ne bizzuk el magunkat, s hogy el ne felejtjük a bölcs király szavát אשרי אדם מסחר תמיד

Lám minden józan ember tisztában van azzal, milyen gyalázatos rágalom a vérvád. Hisz a zsidó vallás az egyetlen, amely a vér mindennemű élvezetét a legszigorban tiltja! Mégsem nemul el a közép-kori babonának és torzszülöttje! Sőt a legutóbbi két eset, amely Jugoszláviában történt mutatja, hogy min-

den halandó, csak a korlátoltság nem akar meghalni s hogy a középkor babonája és az újkor technikája egész jól megfér egymással, mert mindkét esetben a vérvád az autóval kapcsolatban szerepel.

Az egyik eset Beograd környékén történt. Maximovics Bozsó belügyminiszter felesége a napokban három hölgy kíséretében autókirándulást tett Visszatérőben Beograd előtt a gyerekek kövel dobálták meg az autót. A sofőr megállította a kocsi és az egyik gyereket elfogta, hogy a rendőrségre szállítsa. A környékbeli lakosság azt hitte, hogy zsidó asszonyok akarnak egy keresztény gyermeket megvilkolni. Elállt az országutat, az autó megállt és a sofőr kénytelen volt a foglyot kiadni. De mivel a belügyminiszter nevével történt az eset, néhány órával később nagyszámu rendőrség és csendőrség vonult ki és több embert letartoztattak.

Igy tudták meg nem-zsidó hölgyek is, hogy milyen kellemes dolog zsidó szerepet játszani, babonás parasztkor előtt. A másik eset Önöket még inkább fogja érdekelni, mert Zentán történt és ott meg egy zsidó gyermeket néztek zsidó-aldozatnak.

A zentai szefardok igen széő imaházát avatta fel a multkor a máramarosi rabbi. A templomszenteléssel kapcsolatban lelketlen igaz-

tók azt a rágalmat terjesztették, hogy az avatásra keresztény vérré volt szükség. A külvárosban egynehány zsidót meg is támadtak és csak a főkapitány erélyes intézkedése gátolta meg a kitörni készülő nagyobb zavargásokat. Azt hitte a zentai zsidóság, hogy ez az ügy teljesen elintéződött, de kiderült, hogy a megmérgezett fantázia új áldozatokat keres. A templomszentelés után két héttel három zentai zsidó autón ment a közeli falvakban, üzleti ügyben. Az egyik a hároméves kisleit is magával vitte. Az uton az autó defektus miatt megállásra kényszerült. A míg a sofőr a gép javításán dolgozott a közeli faluban futóhi-ként terjedt a hír a parasztkor között, hogy a zsidók egy keresztény gyermeket visznek az utón. Erre vagy 200 paraszt ásóval, kapával fegyverkezve elindult a keresztény gyermek felszabadítására. A kis fiu apja dorongot fogott a parasztkorra és csak így bírta a tömeget feltartóztatni, amíg a csendőrség megérkezett, megfért a tömeget és meggyőzte őket arról, hogy egy zsidógyermeket fél-tettek zsidó apától. Az ostobaság ily uralma dacára minékünk zsidóknak, az optimizmus népének mégis remélnünk kell, hogy majd csak megvirrad valaha a koponyákban is.

Pollák Sári.

Történelmünkől.
Zsidó prozelyták a trónon.

(Vége.)

Helena királyné nem azok közé tartozott, akik abban a hiszemben vannak, hogy pusztán vallásos cselekvések véghezvitelével már eleget tettek kötelességüknek. A vallásos előírásokat nem narkotikumnak tekintette, amelyek teljesítésével lelkiismeretét elkábitotta, hogy a humanitárius kötelességek alól felmentettnek higgye magát, amint azt — sajnos — nagyon is sokszor másoknál észlelhetjük. A szent városban való tartózkodása idején nagy éhínség dúlt Jeruzsálemben, amely a szegényebb zsidó lakosság körében sok áldozatot követelt. A vallásos és nem-szelkü prozelyta-királynő Egyiptomban gabonát és Cyprusban fűgét vásároltatott, hogy a szűkölködőket az éhhaláltól megmentsse. Fia, Izates király, erre a célra nagy összegeket bocsátott rendelkezésére. A jótékony-ság ezen cselekedetei mindenesetre beszédesebben tanuszkodnak vallásos szívének nemessége mellett, mint amaz áldozatok, melyeket nazireusfogadalmának teljesítése tőle követelt. A Szent Templomnak arany ampolnát ajándékozott, mely a szentély bejárója elé került, továbbá tömör aranytáblát, melybe a Tóranak azt a rendelkezését vésette, amely a hitlenség gyanújába esett feleség ellen követendő eljárásról szól. Ez utóbbi ajándék különösen Helena királynőnek szigorú erkölcsiségére vall, amelyet csakis a zsidóság tiszta forrásából meríthetett, annál is inkább, mert hiszen azelőtt ő maga is, a macedon szokásnak hódolt és saját fivérének lett a felesége.

Az a csapás érte, hogy kedvenc fiát, Izatest, elragadta tőle a halál. A rendes idősámítás 60-dik évében halt meg, ötvenöt éves korában. 24 fia és 24 leánya maradt. Utána bátyja, második Monobaz, lépett a trónra, aki csakugy mint anyja és elődje, minden kínálkozó alkalommal szóval és tettekkel, a zsidósághoz való meleg ragaszkodásának fényes tanujelét adta, jóllehet történelmileg nincs bizonyítva, hogy ő is a circumcisió-nak vetette volna magát alá. De mégis valószínű, mert a Talmud többször említi épen az ő nevét. Második Monobaz volt az, aki az engesztelés-napján a templomban használt szent edényeket aranyból valókka cseréltette ki. (Itt megemlítjük, hogy Keszubeszben 7/b alatt, Tajszfesz azt állítja Helenáról és Monobazról, hogy a Makabeus-ural-

Skrek Lipót

orth. כשר szalámigyára

Budapest

VII., Dob ucca 27.

Egyedüli megbízható
különleges gyártmá-
nyai a legjobbak.

Utánvételes postacsomag szétkül-
dése az egész országban.

Megnyílt Budapest legolcsóbb selyem- és szövetáru üzlete
Erzsébet-körút 34. (Royal-orfeummal szemben).
Szombat és ünnepnap zárva

kodóház leszármazottjai ök.)

Mikor Helena királyné is meghalt, második Monobaz az ő és Izates holttestét Jeruzsálemba vitette és abban a nagyszerű kriptában temettette el, melyet Helena Jeruzsálemban való tartózkodása idején építtetett. Ez a kriptá Jeruzsálemtől északra, 1800 lépésnyire a várostól, épült; fehér átlátszó márványból készült három gulaszerű oszlop ékesítette és valóságos remekműnek tartották. A kriptá romjai — ma általában „királysíroknak” nevezik — még ma is megvannak. Földalatti része faragott kövekből épült és úgy mondják, hogy ajtaja oly művészi mechanizmussal bírt, hogy minden esztendőben ugyanabban az órában önmagától kinyílt és megint becsukódott.

Helena palotája az alsó városban volt, míg unokája, *Grapta* hercegnő Jeruzsálemben *Ophla* nevű városrészében emeltetett magának fejedelmi hajlékot. Helena halála után is Adiabene uralkodóháza hű maradt a zsidósághoz. A királyi családnak a zsidósághoz való asszimilációja oly tökéletes volt, hogy későbbi nemzedékek a hercegekben és hercegnőkben tévesen Chasmoneus-uralkodóház leszármazottjait látták. De *Josephus Flavius*, aki körülbelül kortársa volt ennek a királyi prozelyta-családnak, művében, a „Zsidó régi-ségekből”, minden kétséget kizáróan annak idegen származását bizonyítja, részletesen leírva Adiabene uralkodóházának a zsidó hitre történt áttérését. És a királysírok romjai beszédes tanúi annak az ellenállhatatlan vonzerőnek, amelyet a zsidóság, röviddel állami önállóságának elvesztése után, még koronás főkre is gyakorolt.

Helena és utódjai ereiben ugyan nem volt egy csepp Chasmoneus-vér sem, de ez nem homályosítja el neve fényét és emléke dicsőségét. A királyi prozelyta-család, meggyőződésének őszinteségével és tetteinek nemességével, örök időkre biztosította emlékét Izrael történetében, mint a „gerék cedek” mintaképeinek legkiválóbbja.

Abu Kariba.

Még feltűnőbb jelenség, mint az adiabenei uralkodásának a zsidó hitre való áttérése, mindenesetre az, hogy Abu-Kariba arabs király és vele együtt majdnem minden alattvalója és valamennyi hűbérállama Izrael vallására tért át, Helena királynő és két fia, Izates és Monobaz, jóllehet szívük minden dobbanása a zsidó hité volt, mégsem bírták saját vallásos meggyőződésüket államuk né-

pének is általános meggyőződésévé tenni. Azután: az ő idejükben még állt Jeruzsálemben a szent Templom, melynek áldozati kultusza a pogány világra tudvaleg hatalmas vonzóerőt gyakorolt. Más volt a helyzet Abu-Kariba idejében, aki a rendes időszámítás 500-ik esztendejében uralkodott; állama hatalmas és virágzó állam volt, míg a zsidóállam már régen eltűnt a föld színéről, lakosai pedig az akkor ismert világ minden részében szétszórtan ették a gólszú könnyvázta keserű kenyerét.

Ahhoz nem fér kétség, hogy míg a Palesztinában megmaradt és az európai diaszpórában élő zsidók elmondhatatlan üldözéseknek és nélkülözéseknek voltak kitéve: Arabiában alig volt panaszkodásra okuk. Minden téren egyenlő elbánásban részesültek és szellemi fölényük és életrevalóságuk folytán sok esetben jelentékeny arabs törzsek főnökei lettek.

Mikor is volt az első zsidó bevándorlás Arabiába? Ez a kérdés felderítetlen. A monda szerint már azoknak a zsidóknak egy része, akiket Josua az amalekiták ellen harcba küldött, Jatrib városában, a mostani Medinában, valamint az ettől északra 4—5 napjára lévő Chaibar vidéken telepedtek meg. Más monda szerint azok a zsidók, akik Saul király idejében, I-ten parancsa ellenére, Agog amalakita királyt életben hagyták és azért Izraélből kiűldöztek, Hedzsába, vagyis Északarabiába vándoroltak, ahol tartósan letelepedtek. Egy harmadik monda szerint pedig Dávid király mikor fia Absalom, ellene fellázadt, nagyszámu kíséretével Északarabiában keresett menedéket. Dávid király, csak néhány évvel később Absalom erőszakos halála után, tért vissza, de kíséretének egy része ott maradt. A későbbi kor arab zsidói azonban maguk is azt állítják, hogy a hagyomány szerint őseik az első Templom elpusztulása után vándoroltak be Arabiába mint menekültek. Ez utóbbi állítás inkább valószínű, mint a fentemlített monda állításai. Épenugy nem kétséges, hogy a második Templom elpusztulása után sok zsidó, a rómaiak üldözése elől Egyiptomba és Kirenébe menekült, onnan azután, egyes csoportokban, Arabiába vándorolt, ahol türelhető menedéket talált. Ez utóbbiak közül három zsidó-arabs törzs neve ismeretes, a Benu-Nathir, Benu-Kuraiza és a Benu-Bachdal törzse. Az első kettőre azt mondják, hogy tagjai Áron főpap leszármazottjai, tehát Kohaniták. Emlegetnek még egy negyedik zsidó-arabs törzset is, a Benu-Kainukaa törzset, melynek

tagjai egészen más élmódot folytattak mint az előbb említett törzsekhez tartozók és amely Északarabiában számottevő befolyásra és jelentőségre tett szert. Mindezen zsidó-arabs törzsek és néhány kisebb itt külön fel nem említett törzs központja Jathrib város és vidéke volt. Hogy a beduinok betörései ellen védekezzenek, magasabb fekvésű helyeken erős várakat emeltek és évszázadokon át bizonyos állami függetlenséget biztosítottak maguknak. Csak a rendes időszámítás 300-ik évében kényszerültek arra, hogy területüket és hatalmukat más arabs törzsekkel megosszák. Ezek a Benu-Aus és a Benu-Charak törzsei voltak, amelyeknek közös neve: Kaila volt.

(Folytatása következik.)

Talmudi bölcs mondasok, aforizmak.

Minden, ami van, I-tentől való, csak az I-tenfélelem nincs az ő hatalmában. (Beruchész 16).

Mikor a fazekas nagyon gyurta az agyagot, ez így sóhajtott fel: — Miért győzött olyan kíméletlenül, hiszen én is por vagyok, mint te?! (Moses ben Esra).

Három megkülönböztetőjük van az embereknek: a hang, a természet és a meggyőződés. (Szanhedrin 38).

És három alkalommal ismerni meg az embert: mikor pénzről van szó, amikor ittas és amikor haragszik. (Erubin 61).

Már az is szegénye az embernek, hogy a hangjától kell hogy tanuljon, de még nagyobb szegénye, ha nem utánozza. (Jalkut Jesua).

Sokszor az nem látja az i-teni csodát, akivel megtörtént a csoda. (Nido 3.).

Jaj az embernek, akit védője vádol. (Wajikro raboa).

Az emberi lábak, mozgatója: az emberi szív. (Jalkut vajero.).

Három ember élete nem élet: a nagyon is érzékeny, a hirtelen haragu és a buskomor ember élete. (Peszechim 113).

Hiába festi ősz haját feketére az aggasztán. Könnyebb a báránynak lebírni az oroszánt, mint az aggasztánnak a saját maga megfiatalítása. (Moses ibn Esra).

A háziasszony jobban lát vendégei lelkébe, mint a házigazda. (Szanhedrin 22).

A rossz feleség olyan, mint az égiháboru. A zivatar bekergeti az embert a házába, a gonosz hitves kikergeti onnan. (Jevumosz 63).

Mikor az asszony verést kap, a mézesetek jutnak eszébe. (Echo raboszi).

HIRES.

(Páparól) közlik velünk azt az örvendetes hírt, hogy az ottani rabbi-választásból kifolyólag keletkezett és a hitközség belbékéjét veszélyeztető viszálykodások elsimulására a pártok között megindultak az egyezkedési tárgyalások és minden remény megvan arra, hogy eme régi tekintélyes hitközségben — a folyamatban levő tárgyalások sikeres befejeztével — a béke és nyugalom rövidesen ismét helyreáll.

(Egy állítólagos interju.) Több hitközségből értesítenek bennünket arról a kinos feltűnésekről, a melyet egy pesti felekezeti lapban megjelent interju keltett. Arról van szó benne, hogy a budapesti orthodox hitközség főrabija *Reich Koppel* nyilatkozott volna különféle felekezeti-politikai és a neologióra vonatkozó kérdésekről — egy nem orth. lapban. Az interju írója pedig az az országos orthodox szervezet egyik vezető szerepet játszó egyénisége. Így érthető, hogy a helyzet furcsasága nagyon vegyes érzelmeket keltett a céltudatos orthodoxia körében. Ez a körülmény kötelességünké tette az ügy tisztázását és az aggodalmaskodók valamint a megbotránkozók megnyugtására jelenthetjük, hogy illetékes helyen nyert értesülés szerint az interju sem formájában, sem tartalmában, sem tendenciájában nem felel meg annak a beszélgetésnek, a melyet a főrabbi ur több hitközségi taggal folytatott. Egyébként sem tételezhető fel a tapintatosságáról és orthodox közügyekben tanúsított finomságáról híres főrabiról, hogy a sajtó számára nyilatkozzék az illetékes tényezőkkel történt előzetes tárgyalás nélkül. Hogy a beszélgetés megjelent, az minden esetre hiba és semmi esetre sem jelent a hazai orthodoxia számára hasznót, mert összezavarja az orthodoxia és neológia közötti határokat. Reméljük, hogy be fog következni az idő, amikor nem kell az orthodoxia táborban levő tollforgatókhoz Salamon király csodálkozó kérdésért és feddésért intézni; „Miért gyönyörködés a más

táborban és ölelkezel az idegennel?” (Mislé 5. 20.) *למה תשנה בני ביהוה ומה תשנה בני ישראל* Azt hisszük, hogy az általános zsidó önérték keretében speciális orthodox önértékre is van szükségünk.

(Gróf Csáky, Károly programbeszédéből.) A Vörös Ferenc nemzetgyűlési képviselő elhalálozása következtében megüresedett választó kerületben tudvaleg leg gróf Csáky Károly honvédelmi miniszter lépett fel mint az egységes párt hivatalos jelöltje. A miniszter vasárnap Rakamazon programbeszédet mondott, melyből — anélkül, hogy politikai akarának, csupán olvasóink informálása céljából — a következő, minden magyar zsidónak jóleső kijelentéseket ragadjuk ki: „Az egységes párt nem tesz különbséget vagyon és származás között”... „Magyarország keresztény ország, de ez még nem jelenti azt, hogy a nem keresztény polgárt nem tekintjük egyenjogú állampolgárnak”... „Ha elni és boldogulni akarunk, nem szabad túrnunk, hogy egyesek ennek az országnak és lakosságának nyugalomát megzavarják.” — Ugyanezen alkalommal Vas József helyettes miniszterelnök is beszélt és egyebek közt ezt a márványba kívánczó nyilatkozatot tette: „Aki magyar és magyar között gyűlölködést hirdet és szit, az nem lehet keresztény ember; továbbá: „Árulást követ el hazája ellen az, aki az ország erőt szétforgácsolni akarja.”

(A forradalmak áldozatainak emléke.) A nemzetgyűlés gróf Tisza Istvánnak és a forradalmak többi vértanújának, emléket megünnepeli október 31-én. Ebből az alkalomból lelepleznek egy emléktáblát, amely a vértanuk nevei után a következő szöveget tartalmazza: *זיכרון רשע רשע רשע* A találó citátum eszünkbe juttatja azt a történelmi ironiát, hogy ha a forradalomról van szó, akkor előszedik bűnbakul a zsidóságot és viszont, ha a forradalom áldozatainak emléket akarják ünnepelni, akkor citátumként megint csak a zsidóságot szedik elő.

(Árva-konferencia Kolozsvárott.) Mint ottani tudósítónk jelenti, október hó 14-én tartották meg a kolozsvári kereskedelmi és iparkamara disztermében az erdélyi árvagondozó egyesület konferenciáját, melyen a Jointis képviseltette magát, hasonlóképpen a kormány is. A megnyitó beszédet dr. Kertész Jenő mondta, aki meleg köszöntét tolmácsolta ugy a Jointinnak, mint az egész erdélyi zsidóságnak az erdélyrészi árvaögy hatóság felkarolásáért. A megnyitó beszéd után Schwarz Miksa főtitkár betérjesztette részletes jelentését az árvagondozó egyesület működéséről, melyből kiemelendő, hogy az egyesület több mint kétezer árvának viseli gondját, jóllehet alig van ötezer tagja. Az árvák gondozásán kívül az egyesület

működése kiterjed az özvegyekre is, akiket hathatósan támogat. Az árvák, nemre való tekintet nélkül, tulnyomó részt ipari oktatásban részesülnek. — A konferencia után felavatták az árvák új tanoncothozatát, mely alkalommal ismételtelen köszönet-montak a Jointnak azért a messze-menő támogatásért, amelyen ezt az emberbaráti intézményt is részesítette.

(A lengyel Dreyfusügy.) Olvasóink még emlékezni fognak, hogy körülbelül egy év előtt, egy Steiger nevű zsidó diák a lengyel állampárt ellen állítólag merényletet követett el. Azóta minden jel arra mutatott, hogy Steiger ártatlanul szenved a börtönben. Ezt a hitet megerősíteni látszik egy berlini la hirádsága, mely szerint ott egy Olszansky nevű lengyel politikai menekült kijelentette volna, hogy Steiger ártatlan, mert ő a merénylő. A lengyel zsidó képviselő klubja ezt bejelentette az igazságügyminiszternek, ki erre magához kérette az állami ügyészt és megígérte, hogy az iratok átvizsgálása után azonnal összeköttesbe lép a berlini követséggel, hogy Olszanskyt kihallpassák. Ennek megtörténte után dől el, hogy Steigert azonnal szabadon bocsájtják-e vagy megtartják ellene a főtárgyalást.

(Az Agro-Joint 15 millió dollárja.) Jeleutettük volt, hogy az amerikai Agro-Joint (egyesült oroszországi földműves zsidóknak telepítésére) 15 millió dollár kölcsönnek folyosítását határozta el, hogy oroszországi földműves zsidók részére Ukrajnában földet vásároljon és azokat ott, mint kisgazdákat, állandóan letelepítse. Ehhez a 15 millióhoz hozzájárult: Loeb M. Jakob másfél és Rosenwald Julius egy millió dollárral: a hátralevő összeget az egyes amerikai államok zsidóságára vetették ki, így például Pennsylvania államra 2 1/2 milliót, New York és Chicagó városa egy-egy milliót, Ohio, Kalifornia és Massachusetts államok egyenkint 3/4 millió dollárt stb.

(A Gemüsz-Cseszed-alapra) a Zsidó Ujságban megjelent felhívás folytán újabban Süss Sámuel ur 6 millió koronát jegyezt. — Egyben megjegyezzük, hogy lapunk első számában közölt kimutatásban Deutsch Géza adományára téves adatok folytán hibásan volt feltüntetve. Nevezett 5,000,000 koronát adományozott.

(Sirkövetés.) F. hó 25.-én állítottak sírkövet a budapesti orth. izr. temetőben a most egy éve elhunyt jámborságáról és jószágáról ismert, tölgyesi Rebecennek, Hirsch Henrik rabbi, volt tölgyesi főrabbi megdicsőült nejeinek. Több száz főnyi előkelő közönség jelenlétében tartott magasszárnyalású felavató beszédet a megboldogult Rebecennek nagytudású és hirneves szónok fia Hirsch Salamon orth. rabbi Beregszászból, ki Schreiber S. beregszászi főrabbinak veje. Meghatóan vázolta megboldogult anyjának 40 éves gyermeknevelési rendszerét. 40 éven át önfeláldozó támasza volt a rabbi férjének magas szociális hivatásában, ki csak neki köszönheti, hogy az éjjeleket is nappalokká tehetette a szent tanban való buvátkodásnál, gyermekeit, pedig nagy nélkülözések árán is csakis a szent tan és mély vallásos nevelésben részesítette. Megrázó jelenet volt, midőn szívetmarkoló szavakban bocsánatot kért megboldogult anyjától, hogy az apa, illetve férj betegeskedése miatt nem jelenhetett meg és mennybéli anyai gondoskodásért könyörgött a hátrahagyott árvákra. Hirsch Salamon rabbi, beszéde alatt szem nem maradt szárazon. Utána a megboldogult két kisebb bocher fia tartott könyveket falkasztó beszédet. A közönség megilletődve hallgatta azután Hirsch Salamon rabbi csöndes záró imáit.

F. A.

(Egymásra találtak — megértik egymást.) Heinenak, a nagy német költőnek, van egy pártját ritkító, gyilkosan satirikus verse, mely a következőképpen szól: „Niemals habt ihr mich verstanden, niemals auch verstand ich euch; doch, als wir im Kot uns fanden, da verstanden wir uns gleich. — Ezt a marólugba vagy választó vízbe mártott tollal irt verset Cuza román professzorra, az ottani magyarfalk és antiszemita vezére — és dr. Eckhardt Tibor urra, az Ébredő magyarok egyesületének elnökére és magyar nemzetgyűlési képviselőre alkalmazhatjuk, abból kifolyólag, hogy — mint a Fórumat is megerősítette és mint a Fórumon történtek révén immár az egész ország köztudomására jutott — osztrák antiszemitaikkal megerősítve, értekezletre jöttek össze és itt megállapították, hogy nem az egyes országok és nemzetek vannak egymással ellenséges viszonyban; nem tör egyik nemzet sem a másik éllete, fenmaradása ellen, hanem, valamennyi országnak és nemzetnek csak egyetlen közös nagyjelensége van: a zsidóság! Nem az ólálkodó vörös rém, nem is más

valami, hanem a zsidóság! Bravo, urak, ez aztán az igazlátás! — Ez aztán az inappellábilis helyes ítélet! Magyarország létét, fenmaradását nem a körülötte terpeszkedő rosszindulatú népek és azok kormányai veszélyeztetik, Románia sem mondja a vörös „Hanibálra,“ hogy „ante portas,“ hanem mindkettőnek jövőjét csak közös ellenség fenyegeti: a zsidó. Nem szállunk perbe önökkel, Cuza és Eckhardt urak. Nemcsak a nemzetek, amelyekhez önök tartoznak, ellenségei egymásnak, hanem önök maguk is addig ellenséges szemekkel nézték egymást. A magyar a rumunyt és a rumunyt a magyart. Cuza ur eddig is alkalmasint nem nagy szerelemmel viseltetett ön iránt, dr. Eckhardt Tibor ur, ön sem képviselő ur és Éme elnök, látta Cuza urban a jó barátot, Önök ketten eddig nem értették meg egymást De szerencsésen találkoztak az antiszemitizmus fertőjében és tüstént a legszebb egyetértés van önök között. Válgják egészségükre.

Ujpesti állapotok. Ezen című cikkünkre vonatkozóan kapjuk és kellő fentartással adjuk a következő levelet:

Igen tisztelt Szerkesztő Ur!

B. lapjában „Ujpesti állapotok,“ című megjelent cikkére, engedje meg, hogy néhány megjegyzést tegyek. Fent nevezett cikkben idézni méltoztatott az 1912. évben Ujpesten ülésezett választott bíróság azon határozatát, hogy amely előjárás a rituális bizottság döntvényeivel szembe helyezkedik hivatalvesztéssé válik. Cikkének további részében pedig megemlíti az 1924. évi december hó 30-án hozott választott bíróság ítéletének azon határozatát, amely kötelezi a „Wollner“-féle előjárásot, hogy a hitközség ügyeinek vezetését a rituális bizottságnak adja át, tehát olybá tűnik fel, mintha én és a vezetésem alatt előjárás a rabbi rituális döntvényeivel szembe helyezkedtünk volna. Ez ilyen beállításban nem felel meg a valóságnak. Mert az 1912. évben hozott választott bírósági döntvény, mely az előjárás hivatalvesztését (elég homályosan) körvonalozza, kimondja ugyan azt is, hogy az ily módon hivatalvesztéssé vált előjárás a legközelebbi választáson nem választható, de a legutóbbi itt ülésezett választott bíróság nem állapította meg, hogy a rabbi rituális döntvényeivel

szembehelyezkedtünk volna, sőt ellenkezője történt, mert engem kinevezett a rituális bizottság tagjának. Midőn kérem, hogy ezen helyrehozó nyilatkozatot b. lapjában közzé tenni sziveskedjék, vagyok t. Szerkesztő Urnak nagyrabecsülője.

Ujpest, 1925. okt. 26.

Wollner Samu.

Egy orth. hitközség fejlődése. Mint Özdöröl jelentik nekünk Kitzburg Miksa főrabbi egy családi ünnepély kapcsán, melyről lapunk más helyén emlékezünk meg, nagy beszédet mondott a hitközség fejlődésének irányvonaláról és fejlesztendő intézményeiről; rámutatott arra, hogy okvetlenül szükség van a jesiva kiépítésére és a rituális furdó létesítésére. Kifejezte eme reményét, hogy sikerül az ózdi anyahitközséget Bolyog és Vasvár orth. fiókhitközséggel egyesíteni és akkor Csonka-Magyarország orthodoxiája meggyarapodik és megerősödik egy igen tekintélyes számú hitközséggel.

A malom titka. Rémgénybe illő, borzalmas titok került napfényre az Iglauiban a napokban megtartott törvényszéki tárgyaláson. A vádlottak Dvoracek, Fejta és társaik egymás bűneit vallották be és így tudódott ki, hogy ezek az emberi bőrbe bújít vadállatok 1918 és 1919-ben az eddigi vizsgálat szerint — hét szerencsétlen menekült zsidót öltek meg és fosztották ki. Áldozataikat egyenként kicsalták az elhagyott Kohn-féle malomba és ott kegyetlenül végeztek velük. Egynéhány szerencsétlennek a csontvázát most meg is találták de néhány áldozatnak teljesen nyoma veszett, mert gyilkosaik a holifesterket szétdarabolták és vízbeszörték. Az egyik vádlott avval is van vádolva, hogy ezeknek a szerencsétleneknek husát árusította volna. Ugyancsak a napokban ültek törvényt az oroszországi Krijove Ozeróban a Kulko testvérek fölött is, kik 1920-ban pogromot rendeztek és számos zsidót megöltek.

Az ujpesti Machziké Hadasz egyesület. legutóbb a következő határozatokat hozta: 1. Az orthodox hitközség minden tagjának kötelessége csatlakozni a Machziké Hadaszhoz. 2. Minden tagnak kötelessége a minden vasárnap délután tartandó gyűlésen megjelenni. 3. Az egyesület célja az összes vallási intézményekre és rituális szerekre (tefilin, cicisz, mezuzá) ügyelni és megbízhatóságukat ellenőrizni. 4. Az egyesület segíteni akarja a szegény gyermekeket talmud-tórai és jesivai tanulmányaikban. 5. Az egyesület tagjai egymást támogatják vallási életükben. 6. Az egyesület a hitközségi

életből minden visszasságot ki akar küszöböllni és békét akar a hitközségben teremteni.

(Lord Plumer főkörmányzó) és neje az elmúlt Szukkoth ünnepek alkalmából meglátogatták az egyes zsidó hitközségeket. A bucharai község sátrában Jakob Meir főrabbi fogadta a magas vendégeket. A főkörmányzó annak a reményének adott kifejezést, hogy sikerülni fog neki is, miként elődjének, Palesztina fejlődését és jólétét előmozdítani és hogy ő, ki mint idegen jött e földre, azt, mint népének barátja hagyhatja majdan el. Lord Plumer és neje nagy érdeklődéssel kísérik a palesztinai zsidó életet. A jeruzsálemi zsidó intézmények egész sorát már megtekintették, a gyarmatokat csak azután kívánja a főkörmányzó megismerlni, miután már a városokat megismerte lészen. Okt. 12-én Tel Avivyban volt s néhány községi intézményt és több magánvállalat telepét látogatta meg. Megtekintette ezenkívül a „Közeli Keleti Vásárt“, melyet Jesua Gordon vezetele alatt egy helyi bizottság szervezett s egy newyorki zsidó testület finanszírozott.

(A Jom-Kippur megszenteltelenítés Montrealban). Kanada fővárosában, Montrealban, Kol-Nidre este, az ottani kommunisták szentségtörő okvetlenkedése következtében zavargásokra és utcai harcra került a sor az elkéseredett, legszentebb érzelmeikben megbántott hittű zsidók és a kommunisták között. Ez utóbbiak ugyanígy épen Kol-Nidre estére bankettet rendeztek és abba a zsidó fiataliságot is bevonták. Ez kirobbantotta a hittű zsidóság féktelen indulatát. Közél 3000 orth. zsidó körülvette a házat, amelyben a kommunisták banketteztek és elkéseredett hangok hallatszottak minden oldalról, hogy meg kell lincselni a magukról és minden emberi mivoltukról megfélemezett kommunista vezéreket. Az idejében megérkezett erős rendőri kirendeltség megakadályozta a lincselést, de már arra nem volt elég erős, hogy a kitört zavargásnak elejét vegye. Összeütkezésre, majd verekedésre, valóságos közelharcra került a sor és mindkét részről sok könnyebb és súlyosabb megsebesülés történt.

(A hebronai Jesiva.) Egy évvel ezelőtt a szlobotkói (Litvánia) Jesiva Hebronban a Szentföldön, fiókjesivát létesített, melynek élén Epstein M. főrabbi és rabbi Finkel Náthán Cevi áll. Ezt a Jesivát, mely ugyszólván hézagot pótol, máris több mint száz hallgató látogatja, és ami működését illeti, csak egy vélemény terjedt el róla, t. i. a Tóra a góluszból visszatért a Szentföldre. Érdekes, hogy a Jesiva lelkét és fővezetőjét, rabbi Finkelt, nem igen ismerik ezen a néven, hanem általában csak „az öreg“-nek hívják. A litván zsidóságnak mindenesetre nagy veszteséget jelent, hogy „az öreg“ eltávozott a körétől, annál nagyobb nyereséget jelent ez a Szentföldnek, mert rabbi Finkel nemcsak a zsidó

tudomány kimagasló oszlopa és kiváló nevelő és oktató, de egyúttal a szent hagyományok júságos őrzője is.

(A Barmat ügyhöz). Az egész világ gazdasági körében nagy port vert fel annak idején a Barmat, Kutisker botrány. Ezek tudvalevőleg a német birodalmi banknál olyan hitelt élveztek, melyre a bank azután ráfizetett. Természetes, hogy a német antiszemitaik siettek ezt a botrányt javukra kihasználni — hiszen Barmat és Kutisker galiciai zsidók voltak — és a birodalmi bank veszteségeit az egész német zsidóságot felelőssé tenni. Így többek között megvádolták a világhírű Jakob Michael bankházat is. A birodalmi gyűlés az ügy kivizsgálására egy ötven tagú bizottságot küldött ki, mely a napokban készült el jelentésével. Ez teljesen rehabilitálja a Michael bankházat. A bizottság jelentéséhez Nuschke Ottó képviselő találó megjegyzéseket fűzött. Szerinte, nem kizárólag a tulmagas hitelnyújtásokban volt a hiba, hanem abban, hogy a birodalmi bank élén csupa konzervatív hivatalnok állott, ellenben kereskedő egy sem volt köztük. Rámutatott arra, hogy abban az időben mikor a birodalmi bankot olyan súlyos veszteségek érték, ugyanakkor a türingiai állami bank milliókat keresett. Csakhogy annak élén Loeb zsidó bankár állott...

Német fajvédő képviselő nyilatkozata dr. Preussról. Gräff-Auklam német fajvédő képviselő, a porosz tartománygyűlés alkotmányügyi bizottságának legutolsó ülésében a következő szavakkal emlékezett meg a zsidó dr. Preuss Hugóról, akinek elhunytáról lapunk kimeíró tudósítást közölt: „— Magam is, — mondta Gräff-Auklam — annak idején hallgatója voltam az egyetemen dr. Preussnek. De nemcsak mint jogtanár volt kiváló a nagy halott, de mint a demokratapárt vezére és mint politikus, nemkülönben mint német hazafi és mint ember is kimagasló alakja volt a közéletnek.“ — Ime, egy német fajvédő, aki tudtárgyilag is lenni és aki nem rendelé alá az igazságot a saját pártállásának!

(Egy zsidó hős glorifikálása.) Bismuth Izsák, zsidó vallású francia őrmester, a világháboruban sok csatában rendkívül kitüntette magát és végül is hősi halált halt. Minthogy a hős katoná Tunis városának polgára volt, a francia kormány megkereste a városi tanácsot, hogy ezt az uccát, amelyben Bismuth 1914-ben, a háború kitörése előtt lakott, az ő nevével nevezze el. — Így glorifikálja a francia kormány és a francia hadsereg a maga hőseit, tekintet nélkül azok vallására.

(Egy orosz Hámán.) Kasdikofnak hitták, Mikolajev oroszországi város helyi szovjetjének elnöke volt és valóságos réme az ottani és környékbeli zsidóknak. Ahova csak elért a hatalma, gyötörte és terrorizálta a zsidó lakosságot, sőt elvadult gyűlöletében odaig ment, hogy a városi csőcseléket a zsidó templom kifosztására és felgyújtására izgatta, amit az meg is tett. Ne de ez a Hámán is meglakolt vétkeiért mint az, aki Eszter könyvében szerepel. Bíróság elé állították és öt évi súlyos börtönre ítélték. Hűségese fegyvertársa az izgatásban, Kristhal nevű titkára, egy évi börtönt kapott.

(A pápai Tiferesz Bachurim) folyó hó 24.-én este tartotta évi rendes közgyűlést, mely — mint tudósítónk jelenti — Pressburger Mihály rabbi és Marton Ign. L. díszelnök urak jelenlétében és a tagok élénk érdeklődése mellett folyt le. A napirend előtt Rapoport Albert alelnök kegyeletes szavakkal parentálta el az egyesület tragikus elhunyt volt agilis elnökét, Günsberget Zoltánt, A jelentéseket, melyeknek egyik fontos tétele hogy az általános Gemoretanulás bevezetett, a tagok élénk érdeklődéssel fogadják. A tisztikar felmentése után következett a tisztújítás, melynek eredményeül megválasztottak; Neumann Zoltán elnök (uj), Rapoport Albert alelnök, Süsz Dezső titkár (uj), Kohn Dezső pénztáros (uj), Steiner Henrik (uj), Herzog Gyula (uj), ellenőrök, Klein Zsigmond könyvtáros (uj), Weltner Dezső, Laufer Ármán, Schiffer Ernő, Weber Áron (uj) és Stein Géza (uj) választmányi tagok

Kassai hírek. A kassai orthodox hitközség temploma már régen kicsinynek bizonyult, ezért a hitközség vezetősége új, tagjai számára megfelelő templom építésére határozta el magát. A szükséges felteket, 300000 cseh korona áron, már megvette és nemsokára hozzáfog magának a templomnak felépítéséhez is. — A kassai Talmud-Tóra nagy adományban részesült. Salcerné asszony, a hitközség egyik lelkes női tagja 150000 cseh korona értékű lérházat a Talmud tórának adományozta, mint örökös alapítványt.

A lengyel zsidó hitközségek modernizálása ellen. A lengyel országi zsidó képviselők klubja a lengyel zsidó hitközségek számára egységes szervezeti szabályzatot dolgozott ki és terjesztett be illetékes helyen, hogy az rendelkezett törvényerővel bírónak kimo dassék. A lengyelországi konzervatív irányú rabbi, Permuter főrabbi vezetésével, küldöttséget nemesztettek Grabsky kultuszminiszterhez, akinek erre vonatkozó memorandumot nyújtották át. A memorandumban utalás történik arra, hogy a statutum-tervezet vesze-

ZSIDÓ UJSÁG

A MAGYAR ORTHODOX ZSIDÓSÁG HETILAPJA • MEGJELCNIK HETENKINT EGYSZER

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII., SIP UCCA 10.
TELEFON: Jozsef 125-90.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG LIPOT

ELŐFIZETESI DIJ: I. EVRE K. 240.000
" " 12 " K. 120.000
" " 14 " K. 60.000

Nyílt levél dr. Léderer Sándor urhoz, a pesti izraelita hitközség elnökéhez!

Nem azért írom e sorokat, mintha bele
karnék avatkozni a pesti izraelita hitközség
ügyeibe. Ez a szándék távol áll tőlem, már
csak azért is, mert a mióta az orthodox
szervezet kiépült, az orthodox közélet vezé-
reinek mindenkor az volt a felfogásuk, hogy
„ügyedet intézd el barátoddal, de másnak belügyét
ne fedd fel.“ Ez a felfogás egyáltalában nem
jelenti azonban a zsidó testvéri szolidaritás
megtagadását, mert ha a zsidóság közös
ügyéről, a zsidóság jogának, polgári egyen-
jóságának megvédéséről volt szó, akkor
mindig tudtuk, hogy az orthodoxiának köte-
lessége a harcot megvívni a neolog testvé-
rekkel együttesen a stratégia ama előírása
szerint „külön felvonulni és közösen harcolni“
(getrennt marschieren, vereint schlagen)
Csak vallási ügyekben igyekeztünk lehető-
leg elzárkózni, mert hitközségi intézménye-
inket: a templomot, az iskolát, továbbá a
rabbiképzést, valamint a többi hitközségi
funkcionáriussal szemben támasztott feltéte-
leinket a Sulchan Aruch szabványai szerint
szabályoztuk. Mi a Sulchan Aruchot nem
irodalomtörténeti-kritikai szempontból néztük,
hanem mint egy szent, az életet irányító
adottságot.

hogy a nagy vizek akadályai ne ériék őt.
Az áradás veszélyénél már nem helyezked-
hetik az ember arra az álláspontra, hogy
nem kell azzal törődni, mi történik a szomszéd
földjén, mert az ár az övét is előnti
majd és közös veszély fenyeget.

Az áradat, amelyről itt szó lehet, az a
szóáradat, amellyel Elnök Ur oly gyakran
leszögezi megingathatatlan hűségét a Sulchan
Aruch iránt. Valahányszor csak alkalom
adódik rá, újra és újra hansulyozza, hogy
Őn a Sulchan Aruch alapján áll és hitköz-
sége intézményeit is ilyen irányban működ-
teti.

Attól kell félnünk tehát, hogy ugyanaz
történik majd nálunk, a mi Angliában a
háboru oka és bűnösei körül történt. Az
egyik hatalmas hírlapi szindikátus vezére
Northcliff addig hirdette lapjaiban, hogy
mindennek Németország az oka, hogy végre
is mindenki elhitte. Félünk attól, hogy addig
fogja hetenként ismétlni a Sulchan Aruchra
való helyezkedést, hogy megzavarja vele a
fogalmakat. Azt fogják hinni, hogy nem kell
más mint cégér átfestés, nem kell más, mint
kijelenteni, hogy eddig tiportuk a Sulchan
Aruch alapját, most pedig a Sulchan
Aruch alapján állunk, — s akkor minden
el van intézve, mert minden hitközség egy-
szerűen átvedlik, amint például azt megtette
egy pesti egyesület, amely egy szép napon
ráírta táblájára Kossuth Lajos egyesület ez-
előtt Poél Czedek.

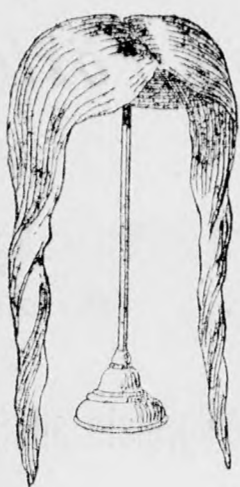
Ez az elmékedés aktualitást nyer, most

Blau Ignácné hajüzlet.

Budapest, VII. ker.,
Csányi ucca 4.

DIVATOS kivitelű
parókák minden ki-
vitelben meglepő
olcsóságban készit
FÜRTÖK, COFFOK
SÁTLIK stb.

Az üzlet 64 év
óta áll fenn!

Rézágy 1.200.000 K

Összecsukó ágy 280.000 „
Sodronyágybetét 220.000 „
Gyermekágyak, vasbutorok, mosdók, afrik-
matracok olcsón

Sonogyi és társa
Budapest, VII. Holó-ucca 1. sz.
Javításokat vállalunk
Szombaton és ünnepnap zárva.

Orth. **בשר**

HOFFMANN-étterem Budapest,
Révay-ucca 10.

Régi jó, elismert magyar polgári házi-
konyha. Mérsékelt árak, menü-rendszer,
kiszolgálás a házon kívül is. Előfizetések
elfogadása. Lakodalmakra és más ünne-
pélyekre külön terem rendelkezésre áll.

Ügynökök

egy orth. zsidó lap részére elő-
fizetés gyűjtésére felvételnek megfe-
lelő jutalék ellenében Budapest és
vidékre. Ajánlatokat „feltétlen meg-
felelő“ jelígre a kiadóba.

סגולת הנפש והבטחון.

A Zsidóság lelkének bizalomkönyve!

A híres prágai főrabbitól Dr. S. S. S. S.
összeállított „פסיכולוגיה“ és „פסיכיא-
tria“ által 10 zsoltárfejezettel ellátott, egy-
szintén a „פסיכולוגיה“ táblával, amely
a tanulóközönség, kivált a Jesivában ta-
nuló tanítványoknak fontos segédkönyve,
áltaam kiadott. Kapható kötve 15.000
koronáért, nagyobb megrendelésnél drjba
12.000 korona.

Klein Mór, Újpest, Király-u. 16.

Orth. **בשר** vendéglő Kecskeméten.

Szigoru orth. **בשר** vendéglőmben
rendkívüli előnyös feltételek mellett bár-
mitokra lakodalmakat, al-
kalmi banketteket, illetve
megrendeléseket elfogadok. Rendkívül ki-
tűnő vonatosságokot és fővárossal. Első-
rendű ételkről, italokról és kiszolgálásról
legmesszebbmenő garanciát vállalok.

KATZ MÓR

orth. vendéglős (saját házában)
KECSKEMÉT, RÁKÓCZI-UT 20. SZ.

Butor! Butor!
Hálók, ebédlők, uriszobák,
club garnitúrák, stb. új és
használtan ádoigozva.
Blaué, Budapest VII.,
Wesselényi-u. 13. félem 2.

RHITMANN MANÓ
Budapest, I. sz. Istvan ucca 7.
35 év óta fennálló, legjobb
hírnévnek örvendő **szűcs**
és **szőrme áru** cég
ajánlja rendkívüli dusan fel-
szerelt raktárát, nagyban és
kicsinyben. — Mérsékelt árak.
Izléses kivitel.
Szombaton és ünnepnapon zárva.

Sírkövek
מצבות
Adler J. sírkőraktárban
Budapest, VII., Károly-körut
Szombaton és ünnepnap zárva.

Retikulók, cigarettatartók! Aranyból,
készit és mindenféle retikulajavitást és beleest
vállal ezüstműves,
FONYÓ MÁRTON IX., Utóli-ut 111.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Hirdetési díjszabás: Minden szó egyszeri beiktatása 1600, vaslagon sze-
dett, betűköl 3200 korona. Álláskeresőknek 1000. Apróhirdetések felve-
lei: VII., Sip-ucca 10 — Jelleges levelek kettős borítékban ugyan oda inté-
zendők. Apróhirdetés k csak a díj előzetes lefizése mellett közölhetők.

Házasság. küldöm, Hunyadi-ucca tizenhét
Korányi.

ÓCSÉM ki négy és fél évig volt
pozsonyi bocher, kellő művelt-
ségű, nagyon szimpalikus és üz-
letileg gyakorolt, 26 éves, be-
nősülne szigoru orth., hozzá illő
családba. Csinos, vallásos leányt
keres. Nem nagy hozományra,
de az üzletben való részese-
désre reflektál. Kimerítő ajánla-
tokat „Boldogság 25“ jelígre
kettős borítékban a kiadóhiva-
talba kéretik.

Hölgyeim! Uraim!
Utólagos díjazás ellenében köz-
vetlen házasságokat, Hunyadi-
ucca 17. Korányiné.

**„Házasulandók
hasznos utmutató
könyve.“** nékülözhetetlen
tanácsadó! Szenzációs! Hölgyek-
nek diszkótesben hármincötzezer-
ért; uraknak keménykötésben
huszonötzezer koronáért, disz-
krét csomagolásban, pénz előze-
tes beküldése ellenében meg-

VOLT hunfalvi és pozsonyi
bocher, 4 polgáriból és gimná-
ziumból vizsgára előkészit, keres
házi tanítói állást szigoru orth.
házban. A könyvelésben is jár-
tas. Igénye: Teljes ellátás és
hávi 1 millió. Alánlatokat „Szor-
galmas“ jelígre alatt a kiadóhiva-
talba kérek.

Állást nyerne.

ELSŐRENDŰ kemenke munkás
felvétetik. Porjesz sütőde, Szom-
bathely.

BELVÁROTI kalapszalomba ta-
nulólány fizetéssel felvétetik.
Jozsef tér 12. kalapszalomba,
Szombaton zárva.

SZERÉNY igényű, németül be-
szelő fiatal leányt keresek gyar-
mekem mellé. Eötvös-u. 24. föld-
szint.

FELSŐRUHA varrásához tanu-
lány felvétetik. Jósika-u. 10. IV.
em. Moskovitzné.

KERESEK azonnalra tanítói ál-
lást Chumes Rasche, Gomore
Teszószre, Steinberg Arter
Hajduhadháza.

Különféle.
ORTHODOX kő r ebédköz-
ségi ansekres a lehető legolcsóbb
áron. Rapaport, Károly-u. 8. I. 14.

SZÖNVEGSZÖVŐGÉP 2 m. 60
cm. széles helyszűke miatt juta-
nitást is. — Szíves ajánlatok nyosan eladó. VI., Király-ucca
14. II. lépcső. III. emelet 6. ajtó.